

НАКИТЪТ

РИМ СЛИВЕН В МУЗЕЯ НА НБУ

КАТАЛОГ

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

НАКИТЪТ

КАТАЛОГ

**ИЗЛОЖБА
ОТ ФОНДОВЕТЕ НА РИМ СЛИВЕН
В МУЗЕЯ НА НБУ**

**МУЗЕЙ НА НБУ
15 МАЙ - 15 ЮЛИ 2011**

М МУЗЕЙ НА НБУ

Издателство на НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

СОФИЯ, 2014

Изложбата и изданието са осъществени със съдействието
на Централния фонд за стратегическо развитие при
Настоятелството на НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

АВТОРИ

НИКОЛАЙ СИРАКОВ
Д-Р ВАЛАДИМИР ДЕМИРЕВ
ДИМКА ИЛИЕВА
ИВАН ИВАНОВ

РЕДАКТОРИ

ДОЦ. Д-Р ТАТЯНА ШАЛГАНОВА
ДОЦ. Д-Р ВАЛЕНТИНА ГАНЕВА

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

ПРОФ. Д.Н. ИВАН МАРАЗОВ
ПРОФ. Д.Н. ЧАВДАР ПОПОВ
ДОЦ. Д-Р ОКСАНА МИНАЕВА
ЕЛИ ТОДОРОВА

© МУЗЕЙ НА НБУ, 2014

© НИКОЛАЙ СИРАКОВ, ВАЛАДИМИР ДЕМИРЕВ, ДИМКА ИЛИЕВА, АВТОРИ, 2014

© ИВАН ИВАНОВ, АВТОР НА КАТАЛОГА, 2014

© ИВАН СААВЕДРА, ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН И КОРИЦА, 2014

© ДИМО ГЕОРГИЕВ, ФОТОГРАФИИ, 2014

ISBN 978-954-535-638-5

Музеят на НБУ открива своята нова изложба. Темата е „Накитът”. Гостува ни Регионалният исторически музей – Сливен с едни от най-ценните си експонати, между които изделия, знакови за българското културно наследство. Болшинството бижута досега не са напускали залите на музея, а други за първи път са представени пред обществеността.

Ювелирството е занаят и изкуство, но накитът е също знак за епоха и култура. Затова изложбата отразява неговото развитие в течение на 4 000 хил. години: от огърлицата от глиги от раннобронзовата епоха (III хил. пр. Хр.) до златното пауново перо, красило сливенската кокона в началото на XX в. Различни култури, народи и художествени традиции са се сменяли през вековете, променяли са се и накитите, но в тях винаги са се отразявали водещите стилови характеристики на епохата, местните традиции, влиянията и взаимодействията с околните народи и култури. Редица експонати от изложбата илюстрират тези характеристики на накита. Например, част от елементите на сребърната украса за конска амуниция са присъщи за ранния тракийския животински стил, а други са изработени в традициите на скитското изкуство. Не по-малко показателен е възрожденският християнски кръст, парадоксално, но не необичайно, допълнително разкрасен с висящи от раменете му турски акчета.

Накитът е символ на престижа и на социалната позиция на индивида, затова той не само е изработван от благородни метали (или тяхна имитация), но често е вносно изделие, принадлежащо на чужда художествена традиция. В един и същ контекст, в погребението от Якимова могила, мирно съжителстват предмети, които строго следват принципите на тракийското изкуство, заедно с изработен от древно-

Накитът

гръцки майстор златен пръстен, върху който е демонстрирана мъжката голота, така избягвана в собственото изкуство и презирана според писмените сведения. Едно е несъмнено, че скъпоценното изделие е интегрирано в тракийската култура и спомага за символното утвърждаване и реактуализиране на властта и на престижа на индивида, демонстрирани чрез притежаването на чуждата, „екзотичната“ вещ. Не по-различна е функцията на „европейския“ накит в българската възрожденска култура.

Накитът е един от най-важните индикатори на статуса, на пола, на етноса, защото във всяка култура външният вид е тази важна система от знаци, която определя мястото на всяко създание в микро и макрокосмоса.

Накитването е сред основните и активно използвани от културата кодове. Това не е случайно, защото „дрехата и украшенията правят човека“, оформят неговото социално и идеологическо тяло. Затова всеки накит е смислово натоварен и онагледява мястото на индивида в обществото (мъж/жена, свой/чужд, младеж/пълноправен член), отбелязва идеологическия и властовия му статус (притежател на власт или манипулиран от властта субект). В „накитеното човешко общество“ индивидът, който е лишен от символиката на украсата, остава социално и идеологически неклассифициран и се превръща в недиференцирано създание.

Накитът често е допълнително украсен с образи и сцени. Изобразителният език в древността и традиционната култура е основният източник за реконструкция и осмисляне на идеологията, на миторитуалната и религиозната система, предизвикали неговата поява и обусловили конкретната му етнокултурна специфика.

Фокусът на изложбата е в разкриването чрез музейни средства на многопластовата семиотична структура на накита. Съставена от форми, изображения, знаци и символи, тя изгражда художествени текстове, които независимо от многообразието на стилове и конкретни значения през различните исторически епохи, винаги е с идеологическо съдържание.

Татяна Шалганова

**Ювелирното майсторство
Древност**

Николай Сираков, РИМ Сливен

Като част от облеклото украшенията имат конкретно прагматична функция и са в съответствие с вкуса и естетическите потребности на носителите си. Използват се за закопчаване на дрехи, обувки и колани, за закрепване на прическата. Но в древността те са натоварени и с конкретни митологични представи, определящи ролята им на амулети и талисмани с апотропейна функция, а от друга страна, подчертаващи религиозния и социален статус, съотносими с конкретен култ, изповядван от притежателя им. Като цяло накитите са израз и на типичната за съответната епоха мода, но в унисон с наследената традиция.

*Орел от кост, бронзова епоха (3500 – 1200 г. пр. Хр.), с. Камен,
Шекерджа могила*

Кат. № 7

*Лекане от 4 в. пр. Хр., Тракия, Далакова могила с брачна сцена
върху капака.*

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Първите украшения се изработват от полиран камък, кост и миди. Впоследствие постепенно те се правят от глина, мрамор, кварц, малахит, ахат, нефрит, хематит, мед, злато и др.

Интерес представляват накитите от ранната бронзова епоха - III хил. пр. Хр. Това са накити от кост и зъби, носени от ловците, живели по нашите земи. Триизмерната костена фигурка на орел впечатлява с майсторската изработка, детайлното пресъздаване на всеки елемент от птицата. Очите са подчертани, като са използвани медни топчета.

Сред представените експонати в изложбата се отличават предметите, изработени от метал и полускъпоценни камъни. Основни техники на изработка на металните ювелирни изделия са леене, гравиране, инкрустация, филигран, изчукване. За целта майсторите са използвали набор от остри пробивни инструменти, от типа на съвременните бургии.

Регионалният исторически музей - Сливен представя в тази изложба великолепни образци на тракийската торевтика. Шедьовър на тракийското пластично изкуство, представлява сребърната украса на кон-начелник с грифон; псалии със сребърни грифони, сребърни апликации, звънчета. Начелникът е изразителна триизмерна пластика на митичното същество – грифон. Майсторът с финес предава чертите на фантастичното същество. Умело насочва вниманието на зрителя към допълнителните елементи от скулптурата – двете конски глави, сграбчени от митичния хищник. Майсторството на изработката говори за дългогодишна традиция в металопластиката. Несъмнено в Тракия съществува много добра школа, която разпространява своите произведения в Балканския полуостров, Мала Азия и северното Причерноморие. Друг пример на тракийската торевтика са пластичните

Кат. № 7

Кат. № 10

Юзда, сребро, желязо, 4в. пр. Хр. Далакова могила, с. Тополчане

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Накитът

сребърни украси на юзди с грифони. Митичните същества изработени чрез техниката отливане и гравирание на отделни елементи, за да се подчертаят специфичните качества, с които са натоварени.

С развитие на бижутерията се усъвършенстват различни техники за производство на украшения. Една такава техника е глиптиката (от гръцки *glýphō*, „изрязвам“). Това е изкуството за гравирание на скъпоценни и полускъпоценни камъни. Украсените камъни се използват от притежателите им като лични печати, накити и амулети (на някои от камъните са се приписвали чудодейни качества). Спецификата на материалите, с които работи, определя глиптиката като изкуство за благородници.

Великолепен образец на тракийската глиптика е пръстенът – печат от с. Крушаре. Върху полускъпоценният камък ахат е гравирана сцена,

Кат. № 4

Златен пръстен с камък (ахат?) 5 в. пр. Хр. Тракия, Якимова могила, с. Крушаре.

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

вероятно на ритуално възлияние. Млад мъж, който излива течност от амфора или свиря на лира /възлияние със звуци, музика/. Образът на мъжа излъчва напрежение, мускулите са релефно изразени, а тялото е силно приведено от тежестта на предмета. Сцената издава силно древногръцко влияние, примесено с тракийски митологични и религиозни представи.

Друг образец на древното пластично изкуство са златни накити от римската епоха – златен пръстен, златна пластина, гривни, златна лунула.

Златният пръстен е изработен от отлята златна халка с касета за прикрепване на камък. Върху полускъпоценния камък е гравирани бюст на жена в профил надясно. Изображението дава представа за модата при жените през 2-3 в. по нашите земи.

Кат. № 26

*Златен медальон (лунула), 2 в. сл. Хр. Попова могила,
с. Трапоклово*

Кат. № 23

Златна пластина, 2 в. сл. Хр., с. Крушаре, Китова могила

Златната лунула е част от колие, носено от богатите граждани на Римската империя. Използваната техника на изработка е леене, филигран и гранулиране.

Златната пластина е правоъгълна по форма. Открита е увита в долната част на лявата пищялна кост, вероятно е носена на левия глезен. Върху пластината е изобразена синкретична източна богиня – една от хипостазите на Великата богиня майка.

Прекрасни образци на античното ювелирно изкуство представяват иглите за коса с пластични триизмерни фигури на богинята на любовта – Афродита.

В средновековните накити е продължена традицията от античността, реализирана в колани токи, обеци, наушници, огърлици, пръстени и кръстове – енколпиони. Използваните техники през този период са леене, гравирание, филигран, гранулиране.

Обеците са накит за жените. През X - XI в. са разпространени „гроздовидните“ обеци. Представяват голяма халка от извита тел, завършваща със закопчалка - в единия край с халкичка, а в другия – с кукичка. Голямата халка е украсена с четири кухи сферички. През XI – XII в. са разпространени обеци тип „луници“ – с полукръгла долна част и кръжило от обла тел. Те са изработени с ажурна техника.

Наушниците се закачат за забрадките на жените. Те са изцяло

Кат. № 30

Пафти, средновековие

излети биконични тела, украсени с гранули.

Огърлиците през средновековието са много разпространени. През X – XI в. преобладават огърлици от висулки от метални кухи сферички, както нанизани от маниста изработени от глина и стъкло.

Пръстените през този период са предимно отливани. Представяват халка с плочка, украсена с орнамент от врязани линии и точки. Съществуват и по-сложни като изработка и украса пръстени, изработени с филигранна техника. Пръстените са носени X – XIV в.

Коланите токи през средновековието са кръгли, палметовидни. Изработката е предимно леене, изчукване, филигран, гранулация.

През тази епоха, официалната религия е Християнството. Средновековните жени и мъже са носили кръстове, както като накит, така и като символ на вярата. Кръстовете – енкалпиони се отличават от останалите отлети кръстове с кухото си тяло. Допуска се, че вътре в кухото тяло на кръста се съхраняват важни реликви – част от Кръста господен, миро, кост от християнски светец и т.н.

Изработването на накити е занаят с дълбоки корени в миналото. Превръщането на този занаят в изкуство разкрива естетическите норми и светогледа на хората, живели по нашите земи от ранната бронзова епоха до късното средновековие. Той намира своето развитие и през следващите столетия.

Накиът

Кат. № 43

Кръст енколпион, бронз, крепост, с. Малко Чочовене, средновековие

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Кат. № 35

Огърлица, бронз. Божкова могила, с. Тополчане, средновековие

Златарство (куюмджийство)

Валадимир Демирев,
Димка Илиева,
РИМ Сливен

В резултат на настъпилния цялостен подем в обществено-икономическия живот на възрожденски Сливен, куюмджийският занаят също достига завиден разцвет. Градът се утвърждава като един от центровете на златарското производство, отличаващ се със своето високо майсторство, жанрово многообразие, технически похвати и специфични визуални ефекти. Нарасналите икономически възможности на населението в града и региона изискват и съответния ярък външен израз, чрез скъпите накити на моми и млади невести. Функцията им на амулети, предпазващи от зло, значително намалява през този период, като превес взема естетическата – да служат за украса. По стара традиция, чрез тях обществото определя възрастовия и социален статус на индивида, който ги носи, но сега вече, в зависимост от материала и сложността на изработката, се определят и материалното и финансовото му състояние. За няколкогодишния престой на Садък паша – Чайковски в града, огромно впечатление му правят момите и булките, които са накичени с толкова много златни и сребърни нанизии, че от блясъка им е трудно да се гледа. В началото на XIX век се оформя златарска чаршия, която се намира на юг от Аба-пазар почти срещу големия мост, свързващ Клуцохор с централния Сливен. По-късно, с промяната на структурата на голямата чаршия, тази отраслова чаршия се премества до кулата на градския часовник и едва смогва да задоволи голямото потребителско търсене. От това време е известната в цялата страна фраза, че „ в Сливен при златарите се чака като на воденица”. Действително тукашните майстори обучават на занаята момчета от Ямбол, Бургас и Стара Загора, основното ядро от златари в тези градове са също сливенци, а изделията, изработени в града, са търсени не само от населението на цялата ни югоизточна територия, но и от одринските и цариградските паши и бейове.

Снимка на традиционни носии с накити от Сливенско, 19 век

Старите техники на обработка на благородните метали – отливане и коване, познати още от средновековието, са усъвършенствани и доразвити. Особено силен тласък получава изчукването, чрез майсторското изпълнение на което се получават най-различни видове релеф – нисък, плосък, висок, миниатюрен. Обикновено накитите се отливат

Накитът

Кат. № 60

Метални обеци със спираловидни снопчета, 20 век

от сребро, но най-често от сребърна сплав, а след това се довършват с помощта на останалите използвани техники – коване, гравиране, полиране. По този начин и най-дребните детайли биват прецизно моделирани и украсявани и будят възхита не само от съвременниците, а и от днешните почитатели на този вид изкуство. Времето и желанието да са водещи в занаята, налагат високи стандарти не само в използването на повече и по-разнообразни материали и сплави, а най-вече в търсенето на нови технологии, които дават по-големи възможности за създаване на личен почерк и развиване на творческата индивидуалност на майстора. Така на дневен ред идват техники, познати от стари времена, които са по-трудоемки и по-сложни, но като краен резултат са много по-ефектни и атрактивни. На първо място сред тях е филигран, който, чрез физическите качества на най-чистото злато и сребро и по-специално на тяхната мекост, дава възможност за изтегляне на нишки с помощта на специални инструменти. С тази ювелирна техника се изработват много фини нишки с различна дебелина, която понякога достига до дебелината на човешки косъм. Изваяните от единични, усукани или сплетени и подредени в най-сложни комбинации накити са с изящни форми, ефирни и красиви. За да се засили художественият ефект, често пъти в по-обемните форми се правят гнезда, в които се поставят цветни камъни. Много разпространени са и украшенията, апликирани със седефени плочки, предимно с библейски мотиви. Гранулирането и емайлирането също са често срещани сред сливен-

Обеци, бронз със стъклено зелено ядро, 19 век

ските златари похвати, радващи се на особена почит и внимание. Чрез първия се правят малки гранулки /зрънца/ от злато или сребро, които се разпръскват в определен ред и ритъм, а чрез втория се постига фино оцветяване посредством прах от цветно стъкло, леко загрят, за да се разтопи и проникне в металната повърхност или пък разтопения емайл се нанася направо върху украсата. Според мястото, на което се поставят накитите, те се разделят на накити за глава, за шия, за гърдите, за ръцете и за кръста.

Накити за глава

Тепелъците са кръгли, леко изпъкнали накити, зашивани на шапките на сливенските млади невести, като на тях преобладават изображенията на св. Георги, св. Богородица или най-обикновени растителни мотиви. Много разпространени в града са трепките, захващани за забрадките на булките, известни тук повече като пийдета или китки. Те представляват триъгълни или овални пластинки, на които са захванати малки верижки с прикрепени за тях фигурки на лаленца, кръгчета, лунички и палмети. Иглите за задържане на забрадката към косата са също характерни за региона, но са доста по-малки и по-семпли от тези, изработвани в ателиетата на Северозападна България.

Обиците са присъщ накит на жените още от древността, като някои от моделите, разпространени в Сливен, се родяат с тях и са наречени „арпалии“. Имат кръгла форма с масивно ядро и насочени навън лъ-

Накитът

Кат. № 57

Комплект накити от сребърна сплав за женски костюм

чисти линии, върху които са гранулирани малки топчета, разположени последователно. Има модели подобни на халки, парички, снопчета тънки пръчици, украсени с дребни фигурки и др.

Наушниците се закачат посредством кукичка за забраждането, а наименованието, с което са известни тук е кабъри. Те представляват излято конусовидно тяло, от което се спускат от три до седем реда верижки с прикрепени малки фигурки.

Подбърниците обхващат нежно овала на лицето под брадичката посредством тънка верижка и са закачени от двете страни на ушите, откъдето се спускат няколко реда висулки.

Прочелникът се спуща над челото, най-често като няколко реда наниз от дребни монети, кръгли треперушки или други фигурки.

Накити за шия

От накитите за шия най-разпространени са огърлиците, герданите,

Кат. № 59

кордоните, златните и сребърни наниз и кръстовете. Огърлиците обикновено са изработени от сребърна сплав и се състоят от стабилна верижка с различна дебелина, от която се спускат през определен интервал множество синджирчета, окичени с дребни фигурки. Има и друг вариант, който е подобен на първия, но е изработен малко по-грубо и примитивно, тъй като ролята на верижката се изпълнява от усукана и преплетена двойна дебела сребърна тел, а тя е доста твърда и не може така фино и изящно да обгърне шията. При герданите също има разновидност на модели и

Метален кръст с турски сребърни монети, 19 век

Накитът

форми, но основното е, че се спущат на гърдите или като нанизани монети или пък някакви други по-едри фигури.

Едни от най-често срещаните накити за шия, носени с еднаква ревностност и от по-зрели и от по-млади жени, са кръстовете. Поколенията сливенки ги носят като символ на християнската вяра и демонстрират дълбоките си религиозни чувства, както и принадлежността си към ценностите на православията. Окачените на верижки с различна дължина и сплитка кръстовете се отличават с голямо разнообразие от модели, вариации и качество на изпълнението. Срещат се в гръцки вариант, в който всичките му страни са равни, в католическия, при който вертикалната страна е по-дълга от хоризонталната, с Христос на него и кръст с детелини. Верни на тогавашния разточителен стил, златарите изработват кръстчетата с много допълнителни елементи и детайли като спускащи се от раменете на кръста къси синджирчета завършващи с малки топчета, стилизирани полумесеци, лаленца, палмети и парички.

Накити за ръце

При гривните има много голямо разнообразие както между отделните видове, така също и като вариации на един и същи модел. Най-често срещаният образец са гривните, изчукани с калем, в две еднакви половинки, които се затварят с шарнир. Има ги в най-различни ширини с едно, две или три изпъкнали хоризонтални полета, с гравирани геометрични фигури – ромбове, триъгълници, зигзаговидни

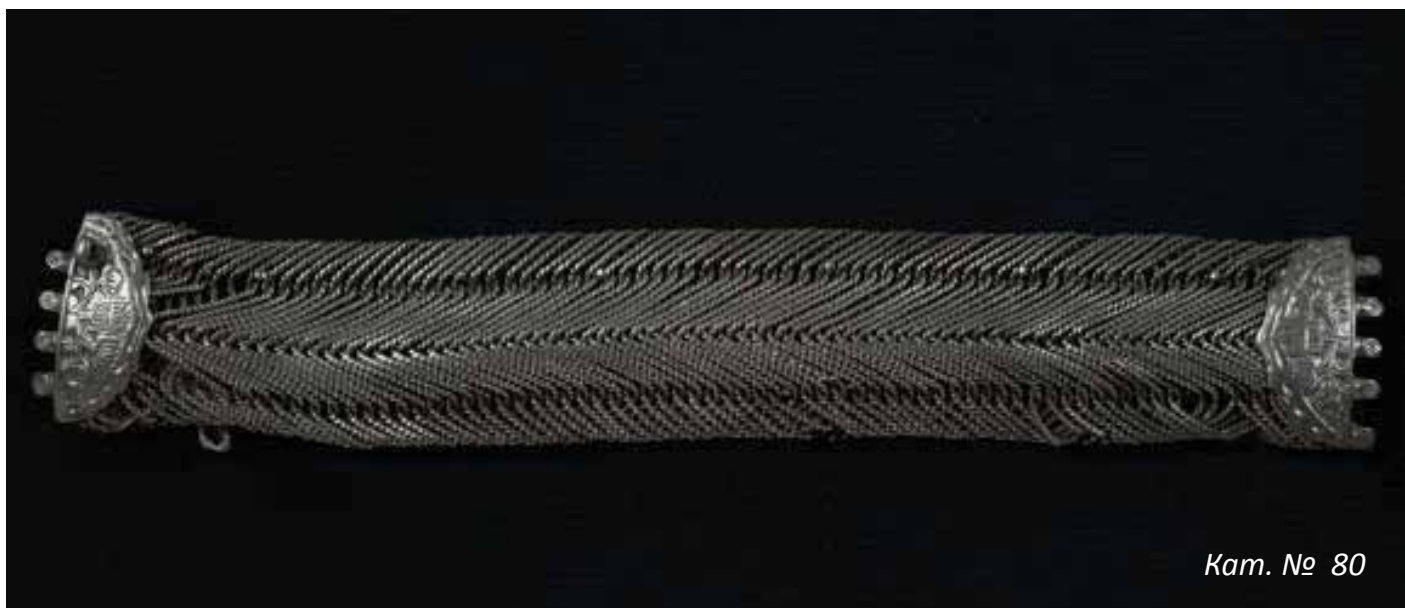

Кат. № 79

Сребърна лята гривна-рогатка, украсена с емайл, 19 век

и есовидни линии. Друг модел шарнирни гривни са тези, съединени с пет до седем броя отлети релефни плочки, украсени с камъчета или грануляция. При тях разновидностите се постигат от броя, ширината на плочките и съдържанието на орнаментираните пространства. Още един модел с шарнирно закопчаване са гривните, направени от две еднакви пластинки, които са съединени с пет до седем реда верижки. Тук различието се постига от различните сплитки и дебелина на верижките. Много разпространен вид гривни в Сливен са така наречените гривни „рогатки“ или кубелии. Те са отлети, кухи, с разширени, сплескани и заоблени краища, отворени, за да може за влезе ръката. На лицевата страна имат в двата края две изпъкнали полусфери, украсени чрез гравирание, емайлиране и грануляция, които приличат на рогчета, откъдето идва и името им. Срещат се гривни, изплетени от сребърни телчета, във вид на „рибна кост“ с различна ширина, изработени от захванати една за друга сребърни парички, или други фигури, както и гривни, направени от много фин филигран.

Пръстените от онова време са предимно отливани от сребро, сребърна или медна сплав и по-рядко златни. Отличават се с големи кръгли плочки, украсени с дребни топчета, осемлистни розети или гравирани фигури. Много известни са така наречените столовати пръстени, при които халката и горната част на пръстена са захванати странично, с малка метална фигурка. Ценни са и пръстените-печати, с които търговци и занаятчии скрепяват договорите си.

Кат. № 80

Сребърна плетена гривна-рибна кост, 19 век

Накитът

Накити за кръста

Колекцията от пафти, с която разполага музеят, е изключително богата не само като разновидност на вложения благороден метал – злато, сребро, сребърна сплав и седеф, но и като форма – кръгли, палметовидни и правоъгълни, и като начин на изработка – лети, изчукани, филигран, гранулация, като видове орнаментика – растителна, животинска, антропоморфна, като сюжети – библейски, изображение на светци, градски пейзаж, като големина – от най-големи до миниатюрни, начин на украса – с разноцветни камъни, ниски и високи релефи, апликации. Това голямо разнообразие предполага и също толкова голямо многообразие от домашно изработени колани, като материал – вълна, памук, сърма, коприна, като дебелина, плътност, ширина, здравина и др. Разбира се, големият майсторлък е да бъде постигната нужната хармония и се намери точното съотношение и на всеки чифт пафти да съответства конкретен модел колан. Наистина запазените образци впечатляват, както с майсторската си изработка, така и с получения баланс между отделните материали и модели.

Кат. № 68

Пафти от сребърна сплав с позлата с двуглав орел, 19 век

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Коланите от посребрени плочки се носят само и единствено от младите булки и се отличават по ширината и орнаментиката на отлетите пластинки. За да са по-здрави и стабилни, те се прикрепят към колан от телешка кожа, което ги прави много издръжливи и се предават от едно поколение на друго.

С навлизането на стоково-паричните отношения и евтините промишлени бижута, произведени на запад, местните ръчно изработени изделия стават нерентабилни, неефикасни и прекомерно скъпи. Всички тези причини провокират местните майстори да се съобразяват с този факт, да видоизменят и опростяват своите продукти, като едновременно с това се отдалечават от основните принципи на златарското изкуство. Бавно и постепенно високо художествените произведения на този занаят от епохата на Възраждането отстъпват място на безличните и унифицирани вносни образци и от еснаф със собствена емблема, утвърден авторитет и богати традиции, той се превръща в едва кретащ, със силно стеснени професионални и творчески цели.

Кат. № 55

Женски сребърен колан на плочки, 19 век

Kam. № 2

Раннобронзова епоха

1. **Орел от кост**, с. Камен, Шекерджа могила, 2011 г. Размери: дължина 3,5 см., ширина 1,5 см. Бронзовата епоха. Инв. № Сл3995А
2. **Огърлица от глигански зъби**, с. Камен, Габрова могила 2011 г. Бронзова епоха. Инв. № Сл4054А

Кат. № 3

Тракийска култура

3. **Бронзов начелник** 5 в. пр. Хр. Тракия, Якимова могила, с. Крушаре 2008 г. Размери: обща височина 15 см, обща ширина 8,7 см. Инв. № Сл3855А
4. **Златен пръстен с камък (ахат?)** 5 в. пр. Хр. Тракия, Якимова могила, с. Крушаре 2008 г. Размери: вътрешен диаметър на халката 2,2 x 1,6 см, сечение халка 0,32 x 0,38 см, плочка 1,9 x 1,4 x 0,93 см. Инв. № Сл3611А
5. **Съд – Лекане**, 4 в. пр. Хр. Тракия, Далакова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: тяло, диаметър дъно 11 см, диаметър устие 25,3 см, височина 9,2 см, сечение дръжки 1,05 x 2,6 см; капак: диаметър 26,8 см. Инв. № Сл3446А
6. **Съд – Лекане**, 4 в. пр. Хр. Тракия, Далакова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: тяло, диаметър дъно 11,7 см, диаметър устие 24,8 см, височина 9,5 см, сечение дръжки 1,05 x 2,7 см, капак: диаметър 26,5 см, диаметър дръжка 9,5 см, височина без дръжката 4,7 см, височина с дръжката 8,5 см. Инв. № Сл3448А
7. **Съд – Лекане**, 4 в. пр. Хр. Тракия, Далакова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: тяло, диаметър дъно 10,6 см, диаметър устие 21,2 см, височина 8,6 см. Капак: диаметър 22,5 см, диаметър дръжка 8,5 см, височина без дръжката 3,3 см, височина с дръжката 7 см. Инв. № Сл3447А
8. **Гривна, бронз**, 5-4 в. пр. Хр. Случайна находка. Размери: диаметър на гривната 7 см, змийските глави са дълги 5 см, широки 1,5 см. Инв. № Сл105А

Накитът

Кам. № 5

Кат. № 18

9. **Юзда, сребро, желязо**, 4в. пр. Хр. Далакова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: дължина на зъбалище – 9,5 см. Инв. № Сл3589А
10. **Юзда сребро, желязо**, 4в. пр. Хр. Далакова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: дължина на зъбалище – 9,5 см. Инв. № Сл3563А
11. **Апликации, скачени лъвски лапи**, сребро, 4 в. пр. Хр. Тракия, Далакова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: 1,16 x 3,7 x 6,7см. Инв. № Сл3373А
12. **Апликации, лъвски лапи**, 4 в. пр. Хр., Тракия, Далакова могила, с. Тополчане. 2007 г. Размери: височина 6,85 см, ширина 4 см, дебелина 0,4 см. Инв. № Сл3421А
13. **Сребърни звънчета**, 4 в. пр. Хр., Тракия, Далакова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: диаметър 2 см, височина 2,9 см. Инв. № Сл3371А
14. **Сребърен начелник (Грифон)**, 4 в. пр. Хр., Тракия, Далакова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: основа, плочка 5 x 3,3 см, обща височина 4,6 см. Инв. № Сл3419А

Накигът

Кам. № 13

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Кам. №10

Кам. №11

Кам. №12

Накитът

Кам. № 16, 17

Кам. № 8

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

15. **Лекит, глина.** Далакова могила, с. Тополчане, 4 в. пр. Хр. 2007 г. Размери: дължина 5,2 см, диам. устие 3.3 см, височина 9,8 см. Инв. № Сл3444А
16. **Лекит чернофигурен, глина,** 5 в. пр. Хр. Тракия, Якимова могила, с. Крушаре 2008 г. Инв. № Сл3894А. Размери: диаметър дъно 5,6 см, височина дъно 1,4 см, максимален диаметър тяло 7,5 см, височина 19.8 см.
17. **Лекит червенофигурен, глина,** 5 в. пр. Хр. Тракия, Якимова могила, с. Крушаре 2008 г. Инв. № Сл3896А. Размери: диаметър дъно 5,5 см, вис. дъно 1,4 см, максимален диаметър тяло 7,9 см, височина 17 см.
18. **Сребърна гривна,** 3-2 в. пр.Хр.,с. Старо село, Янкова могила 2008 г. Размери: диаметър 7,3 x 8,1 см, намотка 3 см. Инв. № Сл3624А
19. **Бронзови фибули,** различно местонамиране. Тракийска и римска епоха

Кат. № 19

Накитът

Римска епоха

- 20. Огърлица от кехлибарени мъниста**, 23 бр., 2 в. сл. Хр. Римска епоха, с. Крушаре, Китова могила 2009 г. Инв. № Сл3867А
- 21. Златна гривна**, 2 в. сл. Хр., с. Крушаре, Китова могила 2009 г. Размери: диаметър 5,3 см, дебелина минимум 0,2 см, дебелина максимум 0,5 см;
- 22. Златна гривна**, 2 в. сл. Хр., с. Крушаре, Китова могила 2009 г. Размери: диаметър 3,3 - 3,5 см, дебелина минимум 0,2 см, дебелина максимум 0,5 см. Инв. № Сл3834А
- 23. Златна пластина**, 2 в. сл. Хр., с. Крушаре, Китова могила 2009 г. Размери: дължина 15 см, височина 3,6 см. Инв. № Сл3836А
- 24. Златен пръстен с женска глава**, злато, гема с женска глава, 2 в. сл. Хр., с. Крушаре, Китова могила 2009 г. Размери: диаметър 1,9 x 2,2 см, дебелина на халката 0,2 см, диаметър на гемата 1x 1,3 см. Инв. № Сл3829А
25. Снимка № _68K5430 **Игла, кост**, 2 в. сл. Хр. Римска епоха. с. Крушаре, Китова могила 2009 г. Размери: дължина 12 см. Инв. № Сл3893А
- 26. Златен медалион (лунула)**, Попова могила, с. Трапоклово 2009 г. Римска епоха, 2 в. сл. Хр. Размери: лунула 1,4 x 1,6 см, дебелина 0,1 x 0,3 см, халка за окачване диаметър 0,7 см. Инв. № Сл3831А

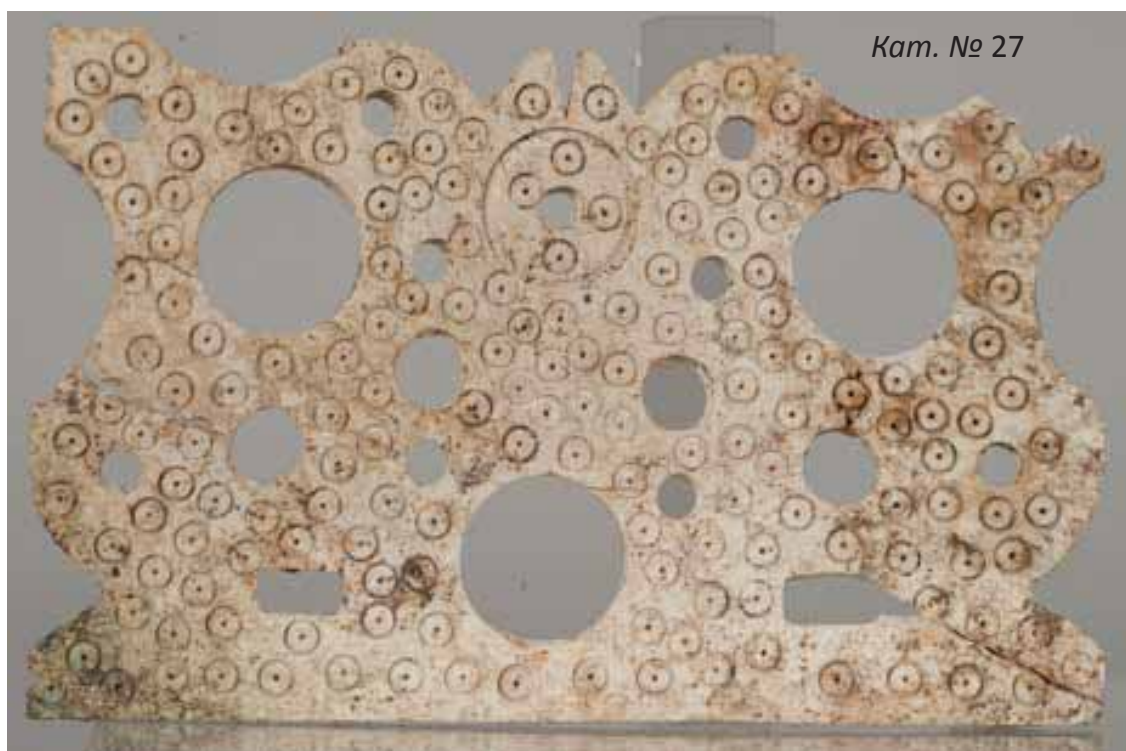

Кат. № 21, 22

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Кат. № 20

Кат. № 27

Накиџт

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

- 27. Пластина, кост, 2 в. сл. Хр. Римска епоха, с. Трапоклово, Попова могила 2009 г. Размери: дължина 11,6 см, височина 7,6 см. Инв. № Сл3889А**
- 28. Игла, кост, 2 в. сл. Хр. Римска епоха, с. Трапоклово, Попова могила 2009 г. Размери: обща дължина 15,3 см. Инв. № Сл3888А**
- 29. Игла с топче, кост, 2 в. сл. Хр. Римска епоха. с. Трапоклово, Попова могила 2009 г. Размери: обща дължина 27,2 см, максимален диаметър на иглата 1 см. Инв. № Сл3887А**
- 30. Игла с птичка, бронз. Инв. № 882. Крепостта над Малко Чочовене 1978 г. Размери: дължина 19,5 см, дебелина 0,3 см.**
- 31. Игла с птичка, бронз. Инв. № 969. Хисарлъка 1982 г. дължина 11,2 см. Римска епоха.**
- 32. Игла с Афродита, римска епоха.**
- 33. Медальон от черен камък, надгробна могила, с. Старо село 1995 г., римска епоха. Размери: диаметър 3,3 x 2,7 см, височина 0,9 см. Инв. № Сл2046А**

Кат. № 24

Кат. № 33

Кат. № 36

Средновековна епоха

- 34. Пиксида**, 11 – 12 в. Твърдица 1967 г. (пълна с 231 византийски златни монети). Размери: височина 7 см, диаметър 9,2 см, капак – височина 4,5 см, диаметър 10 см. Инв. № Сл850А
- 35. Огърлица, бронз**, 23 елемента, средновековие. Божкова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери на едно копче: обща дължина 3,6 см. Инв. № Сл3350А
- 36. Обеци, бронз**, средновековие, Божкова могила, с. Тополчане 2007 г. Инв. № Сл3326А. Размери: дясната: височина 3 см, ширина 2,4 см. Инв. № Сл3327А; лявата: размери: височина 4,1 см, ширина 2,5 см.
- 37. Бронзова гривна**, средновековие, Божкова могила, с. Тополчане 2007 г. Размери: диаметър 6 см, сечение на тялото 0,3 x 1 см, дължина глави 1,9 см. Инв. № Сл3344А
- 38. Бронзови гривни**, средновековие, Божкова могила, с. Тополчане 2007г.

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Кат. № 37

Кат. № 38

Накитът

39. **Бронзови пафти**, бронз, син емайл, Сливен. Размери: обща дължина закопчана 6,5 см (3 см едната половина), ширина максимум 1,2 см. Инв. № Сл477А
40. **Бронзов кръст**, с. Крушаре. Размери: Обща дължина 11,5 см, обща ширина 5,5 см. Инв. № Сл567А
41. **Наушник**, сребро. Случайна находка, с. Крушаре 1955 г. Размери: общ диаметър на халката (вътрешен) 4,7 см, големи семисфери, 3 x 2 см, диаметър на малките сфери 1 см, Инв. № Сл481А
42. **Обеци и наушници**, различни обекти, средновековие
43. **Кръст енколпион**, бронз, крепостта на Малко Чочовене 1978 г. Размери: височина 6,8 см, ширина 4,5 см. Инв. № Сл881А
44. **Бронзови кръстове**, различни обекти, средновековие
45. **Апликация**, бронз, случайна находка. Размери: дължина 3 см, височина 2,4 см. Средновековие. Инв. № Сл369А
46. **Бронзови пръстени**, различно местонахождение, средновековие
47. **Пафти**, бронз, случайна находка. Инв. № Сл303А (лявата), размери: диаметър 2,2 см; Инв. № Сл302А (дясната), размери: диаметър 2,5 см, дебелина 0,7 см.
48. **Пафта**, бронз. Размери: диаметър 3,7 см, дебелина 1,1 см. Инв. № Сл296А
49. **Апликация**, бронз, случайна находка. Размери: диаметър 4,8 см, средновековие. Инв. № Сл363А

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Кат. № 45

Кат. № 46

Кат. № 47

Възраждане

- 50. Бронзов пръстен- печат с гема и надпис на кирилица, 19 век, инв. №177**
- 51. Гривна от сребърна сплав с пет реда верижки, 19 век, инв. №143**
- 52. Гривна от сребърни плочки с вградени стъклени ядра, 19 век, инв. №121**
- 53. Джобен часовник с двойни капачета, нач. на 20 век, инв. №6717**
- 54. Женски сребърен колан кованец - рибя кост, 19 век, инв. №6276**
- 55. Женски сребърен колан на плочки, 19 век, инв. №2634**
- 56. Женски сребърен колан кованец, 19 век, инв. №4315**
- 57. Комплект накити от сребърна сплав за женски костюм с инв.№ 430(колан), №1520 (кюстек), №2301 (чифт кабъри), №2165 (подбърник), №3919 (китка), №1926 (игла), №154 (тепелък), №2188 (бодка), гривни.**
- 58. Кристална кутийка за бижута със златен обков и златен пръстен, 20 век. инв. №4963, №226**
- 59. Метален кръст със сребърни турски монети, 19 век, инв. №1982**
- 60. Метални обеци със спираловидни снопчета, 20 век, инв. №650**

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Кат. № 78

Кат. № 51

Накитът

61. **Мъжки кожен колан** с апликирани кабъри, 19 век, инв. №3773
62. **Мъжки кожен колан** с апликирани огледалца и кабъри, 19 век, инв. №3024
63. **Обеца** с растителни детайли и червено стъклено ядро, 20 век, инв. №1870
64. **Обеци** от бронз със стъклено зелено ядро и радиално разположени лъчи, 19 век, инв. №869
65. **Пафти** от златен филигран върху сребърна плочка, 19 век, инв. №613
66. **Пафти** от златен филигран върху сребърна плочка, 19 век, инв. № 132
67. **Пафти** от сребърна сплав с изображение на архитектурен мотив, инв. №150
68. **Пафти** от сребърна сплав с позлата с изображение на двуглав орел, 19 век, инв. №998
69. **Пафти** от сребърна сплав с позлата с палмета от филигран в средата
70. **Пафти** от сребърна сплав с позлата с филигран в центъра, 19 век, инв. 4024
71. **Позлатено пауново перо**, нач. на 20 век, инв. №4277
72. **Пръстен-печат** с гема и надпис на арабски, 19 век, инв. №179
73. **Седефена заготовка за вграждане в пафти** с изображение на Св. Георги и Св. Димитър, 19 век, инв. №1869

Кат. № 54

Кат. № 50

Кат. № 72

- 74. Седефена плочка с изображение на Възнесение Господне, 19 век, инв. №614
- 75. Снимка на традиционна носия с накити от Сливенско
- 76. Снимка на традиционни носии с накити от Сливенско, 19 век
- 77. Снимка с традиционни носии с накити от Сливенско, 19 век
- 78. Сребърна лята гривна с шарнирно закопчаване, 19 век, инв. №1923
- 79. Сребърна лята гривна-рогатка, украсена с емайл, 19 век, инв. №1007
- 80. Сребърна плетена гривна - рибя кост, 19 век, инв. №1008
- 81. Тепелък от сребърна сплав с трепки, 19 век, инв. №3491

Кат. № 61

Накупът

Кам. № 53

Кам. № 58

Изложба от фондовете на РИМ Сливен в Музея на НБУ

Кам. № 63

Кам. № 81

Кам. № 67

Кам. № 73

Кат. № 66

Кат. № 69

НАКИТЪТ

ИЗЛОЖБА ОТ ФОНДОВЕТЕ НА РИМ СЛИВЕН В МУЗЕЙ НА НБУ

КАТАЛОГ

АВТОРИ: НИКОЛАЙ СИРАКОВ, ВАЛАДИМИР ДЕМИРЕВ, ДИМКА ИЛИЕВА, ИВАН ИВАНОВ

ОФОРМЛЕНИЕ И КОРИЦА: ИВАН СААВЕДРА

РЕДАКТОРИ: ТАТЯНА ШАЛГАНОВА, ВАЛЕНТИНА ГАНЕВА,

РЕДКОЛЕГИЯ: ИВАН МАРАЗОВ, ЧАВДАР ПОПОВ, ОКСАНА МИНАЕВА

ФОТОГРАФИИ: ДИМО ГЕОРГИЕВ

ИЗДАТЕЛСТВО НА НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ПОДГОТВЕНА ЗА ПЕЧАТ В МУЗЕЙ НА НБУ

ПЕЧАТ: ОФСЕТГРАФИК

ISBN 978-954-535-638-5

